

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalous

Taloushallinto

2017

Olli Virtanen

**LIIKETOIMINNAN
LAAJENTAMINEN SAKSAAN
TALOUSHALLINNON
NÄKÖKULMASTA**

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous / Taloushallinto

2017 | 40 sivua

Olli Virtanen

LIIKETOIMINNAN LAAJENTAMINEN SAKSAAN TALOUSHALLINNON NÄKÖKULMASTA

Saksa on Euroopan suurin kansantalous ja Suomen tärkeimpiä kauppakumppaneita. Ei siis olekaan yllätys, että moni suomalainen ulkomaille tähyävä yrittäjä suuntaa katseensa juuri Saksaan.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaisiin seikkoihin yrittäjän kannattaa kiinnittää huomiota hänen laajentaessaan liiketoimintaansa Saksaan. Pääpaino on verotuksessa ja yrityksen perustamiseen liittyvässä byrokratiassa. Toimeksiantajana työssä on Renos Oy, joka on kaarinalainen sujutustoihin ja putkistosaneeraustuotteisiin erikoistunut yritys.

Teoriaosuudessa käsitellään Saksan verojärjestelmän yrittäjälle tärkeitä veroja, kuten arvonlisä-, pääomatulo- ja elinkeinoveroa. Erityistä huomiota kiinnitetään niihin piirteisiin, jotka poikkeavat Suomen verotuksesta, esimerkiksi solidaarisuusmaksuun ja arvonlisäveron vähennysmenettelyyn. Lisäksi teoriaosuudessa selvitetään, millaisia yritysmuotoja yrittäjällä on valittavanaan, ja opastetaan yrittäjää tarpeellisissa vakuutuksissa, luvissa ja muussa asiaankuuluvassa byrokratiassa.

Tämän jälkeen kuvataan Renos Oy:n Saksan toimintaa, sen Saksassa kohtaamia haasteita ja Saksan toimipisteen verotusta ja kirjanpitoa. Tässä kappaleessa käsitellään myös Suomen ja Saksan yrityskulttuurien eroja ja annetaan neuvoja ja ohjeita Saksan toimintaa aloittelevalle yrittäjälle.

Yhteenvedossa käydään läpi Renos Oy:n kokemuksia teoriaosuuden pohjalta. Lisäksi siinä vertaillaan Suomen ja Saksan verojärjestelmien eroavaisuuksia. Työn loppuun on vielä koottu saksa-suomi-sanasto sellaisista käsitteistä, joihin yrittäjä saattaa törmätä aloittaessaan Saksan toimintaansa.

ASIASANAT:

Saksa, verotus, yhtiömuodot, yrityksen perustaminen

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business / Financial Management

2017 | 40 pages

Olli Virtanen

EXPANDING BUSINESS IN GERMANY FROM THE POINT OF VIEW OF ACCOUNTING

Germany has the largest national economy in Europe and the country is among the most important trading partners of Finland. It is therefore no great surprise that Germany is the country of choice for many a Finnish entrepreneur who is interested in expanding their business internationally.

The goal of this thesis is to find out which questions and challenges the entrepreneur should pay attention to when starting a business in Germany. The focus is on taxation and the bureaucracy of establishing the company. The mandator of the thesis is Renos Oy, a Kaarina based plumbing company.

The theory section looks into the German tax system and particularly those taxes that are important for an entrepreneur, such as the value added tax, the capital gains tax and the trade tax, as well as the taxation differences between Finland and Germany, such as the solidarity tax and the deduction of the VAT. The theory section also explains the types of business entities the entrepreneur can choose from and gives advice on the insurances, licenses and other bureaucracy.

The theory chapter is followed by a description about the activities, challenges, taxation and accounting of Renos Oy in Germany. This chapter also lists the differences between the business culture in Finland and in Germany and gives advice to an entrepreneur who is about to start a business in Germany.

The summary discusses the experience of Renos Oy from the point of view of the theory part. In addition to this, it compares the differences between the Finnish and the German tax systems. Finally, there is a German-Finnish vocabulary on some essential concepts an entrepreneur is likely to need when establishing their business in Germany.

KEYWORDS:

Germany, taxation, business entities, starting a business

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 SAKSAN VEROJÄRJESTELMÄ YRITTÄJÄN NÄKÖKULMASTA	8
2.1 Arvonlisävero	8
2.1.1 Alennettu arvonlisäverokanta	9
2.1.2 Yrittäjän arvonlisäverovelvollisuus	10
2.1.3 Käänteinen arvonlisävero	10
2.1.4 Arvonlisäveron palautus	10
2.2 Solidaarisuusmaksu	12
2.2.1 Solidaarisuusmaksun määrä	12
2.2.2 Solidaarisuusmaksun asema	13
2.3 Yhteisövero	13
2.4 Kirkollisvero	14
2.5 Pääomatulovero	15
2.6 Elinkeinovero	15
2.6.1 Elinkeinoveron laskeminen	16
3 LIIKETOIMINNAN LAAJENTAMINEN SAKSAAN	18
3.1 Kauppaedustaja	18
3.2 Sivuliike	18
3.3 Kiinteä toimipaikka	19
3.4 GmbH	19
3.4.1 UG	20
3.5 Yrityksen perustamiseen liittyvä byrokratia	21
3.5.1 Vakuutukset	21
3.5.2 Luvat	23
4 RENOS OY	24
4.1 Yritysmuodon valinta	24
4.2 Haasteet	25
4.3 Näkyvyyden lisääminen	25
4.4 Verotus Saksassa	26
4.5 Tilikausi	26
4.6 Suomen ja Saksan eroista	26

4.7 Neuvoja aloittelevalle yrittäjälle 27

5 JOHTOPÄÄTÖKSET 29

LÄHTEET 32

LIITTEET

Liite 1. Sanasto

Liite 2. Verolomake

1 JOHDANTO

Moni kansainvälisille markkinoille tähtäävä yrittäjä päättää laajentaa liiketoimintaansa ensimmäisenä Saksaan. Tämä on ymmärrettävää, sillä Saksa on Euroopan suurin kansantalous ja Suomen tärkeimpiä kauppakumppaneita. Toiminnan laajentaminen Saksaan avaa yrittäjälle lukuisia uusia menestymisen mahdollisuuksia, mutta tuo luonnollisesti mukanaan samalla myös koko joukon haasteita.

Yrittäjän on esimerkiksi olennaisen tärkeää tuntea verotuksen yksityiskohdat; ilman tarkkaa tietoa siitä, mitä veroja joutuu milloinkin ja minkä suuruisina maksamaan, yrittäjä ei pysty suunnittelemaan toimintaansa ja investointejaan. Saksan verojärjestelmä on pääosin samankaltainen kuin Suomen, mutta erojakin luonnollisesti on. Näiden erojen tunteminen on yrittäjälle tietysti välttämätöntä, mutta niiden selvittäminen kaiken muun ohessa on haastavaa ja vaatii aikaa, joka yrittäjällä usein on muutenkin kortilla. Yrittäjän tulee myös olla perillä siitä, millaisia vakuutuksia hänellä tulee lain mukaan olla ja millaiset vapaaehtoiset vakuutukset olisivat hänen kannaltaan hyödyllisiä. Lisäksi hänen pitää olla tietoinen mahdollisista hänen toimialallaan vaadittavista, viranomaisilta hankittavista toimiluvista.

Yrittäjän tulee myös päättää, minkä yritysmuodon hän yritykselleen valitsee. Saksan yritysmuodot poikkeavat jonkin verran Suomen vastaavista – esimerkiksi Saksan yleisintä yritysmuotoa, rajavastuuyhtiötä, ei Suomen lainsäädäntö tunne – joten yrittäjän tulee perehtyä eri vaihtoehtoihin huolellisesti.

Tämän työn tarkoituksena on valaista niitä taloushallinnon alan ongelmakohtia, joihin yrittäjä törmää aloittaessaan toimintaansa Saksassa. Pääpaino on verotukseen ja vakuutuksiin liittyvissä asioissa, mutta myös lupakysymyksiä sivutaan. Työ keskittyy kuvailemaan Saksan verojärjestelmää ja vakuutuksia, etenkin Suomen ja Saksan välisiä eroja, sillä ne luonnollisesti aiheuttavat yrittäjälle eniten päänvaivaa. Loppuun on koottu saksa-suomi-sanasto työssä esiintyvistä termeistä.

Toimeksiantajana työssä on Renos Oy, joka on kaarinalainen putkistosaneeraustuotteisiin ja sujutusprojekteihin erikoistunut yritys. Renos aloitti toimintansa helmikuussa vuonna 2011 ja laajensi liiketoimintaansa Saksaan vuoden 2012 maaliskuussa. Nykyään Saksan sivuliike tuottaa noin 15 % yrityksen liikevaihdosta.

Renoksen kokemuksia käytetään valaisemaan käytännönläheisemmin ja laajemmin niitä asioita, joita yrittäjä kohtaa aloittaessaan toimintaansa Suomen ulkopuolella.

2 SAKSAN VEROJÄRJESTELMÄ YRITTÄJÄN NÄKÖKULMASTA

Saksa on Suomen tavoin hyvinvointivaltio (*Wohlfahrtsstaat*), eli valtio, joka tuottaa kansalaisilleen verorahoin kustannettuja sosiaalipalveluja. Kaikkien hyvinvointivaltioiden veroaste on kansainvälisesti verraten melko korkea, koska valtion pitää kerätä kansalaisilta varoja hyvinvointipalveluiden rahoittamiseen. Tämä pätee myös Saksaan, jonka kokonaisveroaste on 36,9 % bruttokansantuotteesta, eli hieman korkeampi kuin OECD-maiden keskiarvo, 34,3 %. Saksan kokonaisveroaste on kuitenkin selvästi pienempi kuin Suomen kokonaisveroaste, joka on 44,0 % BKT:stä (kaikki tiedot ovat vuodelta 2015) (Kokonaisveroaste, s.1). Saksan valtio siis verottaa kansalaisiaan huomattavasti kevyemmin kuin Suomen valtio.

Muutoin Saksan verojärjestelmä on pääpiirteiltään Suomen järjestelmän kaltainen. Saksassakin palkansaajat maksavat tuloistaan ansiotuloveroa, yritykset puolestaan maksavat esimerkiksi arvonlisäveroa ja yhteisöveroa. Tämän kappaleen tarkoituksena on tutustua Saksan verojärjestelmän niihin osiin, jotka ovat olennaisia Saksaan toimintansa laajentamista harkitsevalle yrittäjälle.

2.1 Arvonlisävero

Arvonlisävero (*Umsatzsteuer*) on Saksassa peruseriaateiltaan samanlainen kuin Suomessakin.

Saksan arvonlisäverokannat poikkeavat kuitenkin Suomen vastaavista. Suomessa arvonlisäverolla on kolme eri kantaa, yleiskanta 24 % sekä alennetut kannat 14 % ja 10 %. Saksassa kantoja on puolestaan vain kaksi. Yleiskanta on 19 %, eli selvästi Suomea matalampi. Alennettu kanta on 7 %, joka sekin on Suomen alennettuja kantoja matalampi. Lisäksi molemmissa maissa tietyistä tuotteista ei tarvitse maksaa arvonlisäveroa lainkaan. (Saksan alv.) Saksan arvonlisäverotus on siis kaiken kaikkiaan selvästi Suomen verotusta kevyempää.

Saksan arvonlisäveron yleiskanta kuuluukin Euroopan unionin matalimpiin. Matalampi yleiskanta on ainoastaan Luxemburgissa (17 %) ja Maltalla (18 %). Lisäksi Kyproksella

ja Romaniassa on käytössä sama 19 prosentin kanta. Alennettu seitsemän prosentin kanta sen sijaan on EU-maiden keskitasoa. (EU-maiden alv-kannat. s.3)

Matalampi verokanta ei tosin aina merkitse halvempia hintoja: Saksa esimerkiksi muutti hotelliyöpymisten arvonlisäverokantaa vuonna 2010 yleiskanta 19:sta alennettuun 7 prosentin kantaan, mutta tutkimusten mukaan tämä ei ole aiheuttanut hinnoissa kuin pienen laskun. Suurin osa veronalennuksesta ei siis ole siirtynyt kuluttajahintoihin, vaan se on mennyt yrittäjien omaan taskuun. Arvonlisäveron *korotus* sen sijaan siirtyy yleensä hintoihin täysimääräisenä. (Wagner-Weber 2016, s.402–403.)

2.1.1 Alennettu arvonlisäverokanta

Alennettu arvonlisäverokanta (*ermäßigter Steuersatz*) on Saksassa 7 %. Tämän kannan mukaan verotetaan muun muassa kirjoja ja lehtiä (pois lukien sellainen materiaali, joka sisältää yksinomaan mainontaa tai jonka ei esimerkiksi seksuaalisen sisältönsä vuoksi katsota soveltuvan nuorille), taideteoksia sekä lääketieteellisiä apuvälineitä kuten pyörätuoleja, kuulolaitteita ja sydämentahdistimia. (Alennettu alv-kanta.) Lisäksi tähän ryhmään kuuluu pääosa elintarvikkeista, pois lukien niin sanotut luksuselintarvikkeet ja useimmat juomat. Luksuselintarvikkeiksi lasketaan esimerkiksi kaviaari, hummeri, osterit ja etanat (tryffeleitä sen sijaan ei). Juomista alennettuun arvonlisäverokantaan kuuluvat kuitenkin vesi (ei kuitenkaan mineraalivesi), kahvi, tee, maito ja maitojuomat, mikäli niissä on maitoa vähintään 75 %. (Elintarvikkeiden alv.) Ajatuksena on, että pienituloisellakin kuluttajalla tulee olla mahdollisuus hankkia elintarvikkeita ja sivistää itseään, minkä vuoksi näihin tarkoituksiin soveltuvat tuotteet pyritään tekemään mahdollisimman edullisiksi (Alennettu alv-kanta).

Lisäksi tietyt palvelut on Suomen tapaan vapautettu arvonlisäverosta kokonaan. Tällaisia ovat esimerkiksi vakuutukset, useimmat lääkäri- ja sairaanhoitopalvelut, museoiden näyttelyt, konsertit, teatteriesitykset, yksityiskoulut, päivähoitopalvelut sekä tavaroiden kuljetus Saksan ulkopuolelle. (Alv 0 %.)

Kaiken kaikkiaan Saksan arvonlisäverojärjestelmä toimii siis poikkeavista verokannoista huolimatta varsin samantapaisen logiikan mukaan kuin Suomenkin järjestelmä: huomattavan tärkeät tai sivistävät hyödykkeet ja palvelut, kuten ruoka, lehdet, kirjat ja terveydenhuollon palvelut kuuluvat alennettuun arvonlisäverokantaan tai ovat kokonaan verovapaita.

Saksassa on keskusteltu myös siitä, tulisiko elintarvikkeiden alennettu arvonlisäverokanta lakkauttaa kokonaan. Tämä merkitsisi elintarvikkeiden arvonlisäverokannan kasvua 12 prosenttiyksiköllä, mitä voi pitää varsin merkittävänä, etenkin kun kyseessä on elämisen kannalta välttämätön hyödyke. Tutkimusten mukaan tämä vaikuttaisi vähätuloisten henkilöiden ja lapsiperheiden talouteen huomattavasti varakkaampia henkilöitä ja lapsettomia perheitä voimakkaammin. (Thiele 2009, s. 124–125.)

2.1.2 Yrittäjän arvonlisäverovelvollisuus

Perusperiaatteena Saksassa on, että jokainen yrittäjä on arvonlisäverovelvollinen. Poikkeuksen tähän sääntöön muodostavat pienyrittäjät (*Kleinunternehmer*). Pienyrittäjäksi määritellään Saksassa henkilö, jonka vuosittainen liikevaihto ei ole ylittänyt 17 500 euroa ja jonka kuluvan kalenterivuoden liikevaihdon ei ennakoida ylittävän 50 000 euroa. (Arvonlisäverovelvollisuus.) Suomessa yrittäjän on ilmoitauduttava arvonlisäverovelvolliseksi, kun tilikauden liikevaihto ylittää 10 000 euroa, eli Saksassa arvonlisäverovelvollisuuden raja on merkittävästi korkeampi. (Pienyrittäjät.)

2.1.3 Käänteinen arvonlisävero

Kuten Suomessa, myös Saksassa vallitsee rakennusalalla käänteinen arvonlisäverovelvollisuus. Arvonlisäverovelvollisuus on käänteinen, kun ostaja tuottaa itse rakentamispalveluja. Rakentamispalveluiksi katsotaan rakennusten valmistaminen, remontointi, purkaminen ja puhdistus. Rakennusten suunnittelu sen sijaan ei arvonlisäverotuksen kannalta ole rakennuspalvelu. (Käänteinen alv.)

2.1.4 Arvonlisäveron palautus

Myös arvonlisäveron palautus toimii Saksassa pääpiirteittäin samalla lailla kuin Suomessa. Yrittäjä saa vähentää tekemiensä hankintojen arvonlisäveron (*Vorsteuer*) siitä arvonlisäverosummasta, joka hänen pitää tilittää veroviranomaiselle. Mikäli hankintojen arvonlisävero on suurempi kuin arvonlisäverovelka, veroviranomainen palauttaa erotuksen yrittäjälle. (Palautettava alv.)

Mikäli yrittäjä ei ole kirjanpitovelvollinen ja mikäli hänen liikevaihtonsa on alle 61 536 euroa vuodessa (5 128 euroa kuukaudessa), hän voi ilmoittaa arvonlisäveronsa myös keskimääräismenettelyllä. Tässä menettelyssä yrittäjä voi ilmoittaa tietyn, toimialan mukaan ennalta määritellyn prosenttiosuuden liikevaihdostaan arvonlisävähennyskelpoisina menoina. Tällä tavalla hän pystyy pienentämään arvonlisäverovelkaansa, mikäli hänen todelliset menonsa kyseisellä jaksolla ovat olleet pienemmät kuin tuo prosenttiosuus. (Keskimääräismenettely.)

Tässä vielä käytännön esimerkki kyseisestä menettelystä:

Oletetaan, että sähköasentajana työskentelevän yrittäjän arvonlisäveron alainen liikevaihto on kuukauden aikana ollut 12 000 euroa. Hänen toimintansa kuuluu normaaliin 19 prosentin arvonlisäverokantaan, joten hänelle on kertynyt veroviranomaiselle maksettavaa arvonlisäveroa $12\,000\text{ e} \times 0,19 = 2\,280\text{ e}$. Sähköasentajalle määritelty arvonlisävähennyskelpoisten menojen prosenttiosuus on 9,1 % liikevaihdosta, eli tässä tapauksessa $12\,000\text{ e} \times 0,091 = 1\,092\text{ e}$. Yrittäjä voi siis vähentää tuon 1 092 euroa veroviranomaiselle maksettavasta arvonlisäverosta, olivat hänen todelliset kulunsa mitkä tahansa. Mikäli hän olisi todellisuudessa tehnyt hankintoja esimerkiksi vain 500 eurolla, hän säästäisi veronmaksussa $1\,092\text{ e} - 500\text{ e} = 592\text{ e}$. Mikäli yrittäjä tahtoo käyttää arvonlisäverojen maksussaan keskimääräismenettelyä, hänen tulee kuitenkin käyttää sitä koko kalenterivuoden ajan. Hän ei siis voi vaihdella veronmaksutapaa kuukausittain sen mukaan, mikä hänelle kulloinkin on edullisinta. (Keskimääräismenettely.)

ammatti	arvonlisäverovähennyskelpoisten menojen %-osuus
leipuri	5,4 %
apteekkari	10,9 %
sähköasentaja	9,1 %
kampaaja	4,5 %
toimittaja	4,8 %
elintarvikekauppias	8,3 %
taksinkuljettaja	6,0 %
arkkitehti	1,9 %

kirjailija	2,6 %
------------	-------

Taulukko 1. Muutamien ammattikuntien prosenttiosuuksia (Keskimääräismenettely).

Kuten taulukosta ilmenee, prosenttiosuus on sitä suurempi, mitä suuremmat ammatin keskimääräiset menot ovat.

2.2 Solidaarisuusmaksu

Ehkä huomattavin ero Saksan järjestelmässä Suomeen verrattuna on solidaarisuusmaksun (*Solidaritätszuschlag*) nimellä kulkeva vero. Solidaarisuusmaksu otettiin Saksassa määräaikaisena käyttöön 1.7.1991 (Saksan laki 1991, s.3), ja sen tarkoituksena oli alun perin auttaa valtiota selviytymään kertaluonteisista menoeristä, kuten Persianlahden sodan kuluihin osallistumisesta ja kommunismista vapautuneiden Keski- ja Itä-Euroopan maiden avustamisesta. Solidaarisuusmaksua ei kerätty lainkaan heinäkuusta 1992 vuoden 1994 loppuun, mutta vuoden 1995 alusta se otettiin uudelleen käyttöön, tällä kertaa ilman takarajaa. Toisen käyttöönoton jälkeen veron tarkoituksena on ainakin periaatteessa ollut auttaa viittä entiseen Itä-Saksaan kuulunutta osavaltiota, Brandenburgia, Mecklenburg-Etu-Pommeria (*Mecklenburg-Vorpommern*), Saksia (*Sachsen*), Saksi-Anhaltia (*Sachsen-Anhalt*) ja Thüringeniä, saavuttamaan Länsi-Saksaan kuuluneiden osavaltioiden materiaalin elintaso; veron läheskään koko tuotto ei kuitenkaan mene näille osavaltioille, vaan suurin osa käytetään myös entiseen Länsi-Saksaan kuuluneiden osavaltioiden hyväksi tai valtion muihin menoihin. Vuonna 2016 solidaarisuusmaksu kartutti Saksan valtion kassaa noin 13 miljardilla eurolla. (Solidaarisuusmaksun historia.)

2.2.1 Solidaarisuusmaksun määrä

Solidaarisuusmaksua maksetaan ansiotulo-, pääomatulo- ja yhteisöverosta.

Solidaarisuusmaksun määrä oli alun perin 7,5 % veroista, vuodesta 1998 lähtien se on ollut 5,5 %. Tuo prosenttiosuus lasketaan siis maksettujen verojen perusteella, eli esimerkiksi 1 000 euroa muita veroja maksava joutuu maksamaan lisäksi solidaarisuusveroa 55 euroa. (Solidaarisuusmaksun määräytyminen.)

2.2.2 Solidaarisuusmaksun asema

Solidaarisuusmaksu on Saksassa yhteiskunnallisesti varsin kuuma peruna, se on esimerkiksi vaalikonekysymysten vakioaineistoa. Vuonna 2016 tehdyn kyselytutkimuksen mukaan peräti 80 % saksalaisista kannattaa solidaarisuusmaksun lakkauttamista. Saksalaiset puolueet ovat suhtautumisessaan kaksijakoisia. Keskustaoikeistolainen CDU kannattaa solidaarisuusmaksun asteittaista lakkauttamista vuosien 2020 ja 2030 välillä, liberaali FDP ottaa vielä jyrkemmän kannan ja vaatii maksun lakkauttamista kokonaan jo vuonna 2019. Poliittisen kentän vasemmalla laidalla suhtautuminen solidaarisuusmaksuun on sen sijaan myönteisempää. Saksan sosiaalidemokraattinen puolue SPD kannattaa maksun liittämistä osaksi tuloveroa, vihreät puolestaan haluavat säilyttää maksun, mutta muuttaa sen heikosti menestyvien Saksan alueiden apurahaksi riippumatta siitä, ovatko ne entisen Itä- vai Länsi-Saksan alueella. (Solidaarisuusmaksun tulevaisuus.)

Solidaarisuusmaksun integroimisesta tuloveroon on tehty myös tutkimuksia. Todennäköistä olisi, että solidaarisuusmaksun liittäminen tuloveroon nostaisi useiden veronmaksajien verorasitusta; näin tapahtuisi etenkin, mikäli veronmaksaja saisi esimerkiksi työttömyyskorvausta tai vanhempainrahaa, tai mikäli hänellä olisi sellaisia tuloja, joita sääntelee valtioiden välinen kaksoisverotussopimus. (Stöwhase-Teuber 2014, s. 882.)

Joka tapauksessa on pidettävä mahdollisena, että solidaarisuusmaksu kokee lähitulevaisuudessa jonkinlaisia muutoksia suuntaan tai toiseen.

2.3 Yhteisövero

Kuten Suomessa, Saksassakin yhteisöveroa (*Körperschaftssteuer*) maksetaan juridisten henkilöiden, esimerkiksi osakeyhtiöiden, tuloista. Saksassa tämä vero on kuitenkin alhaisempi kuin Suomessa. Suomen yhteisövero on 20 % tuloista, Saksassa puolestaan 15 %, minkä päälle lisätään 5,5 %:n solidaarisuusmaksu. Yhteensä yhteisövero on Saksassa käytännössä siis 15,825 % yhteisön tuloista. (Yhteisövero.) Euroopan unionilla on ollut pyrkimyksenä yhtenäistää jäsenmaidensa verokantoja, ja yhteisövero on merkittävä tekijä arvioitaessa eri maiden houkuttelevuutta yrityksille

(Aujean 2010, s. 11). Onkin siis mahdollista, että Suomen ja Saksan yhteisöverokannat lähentyvät tulevaisuudessa toisiaan.

Mikäli yrityksen johto tai yrityksen kotipaikka on Saksassa, yrityksellä on täysi yhteisöverovelvollisuus (*unbeschränkte Steuerpflicht*). Tämä tarkoittaa siis sitä, että verovelvollisuus ulottuu kaikkiin yrityksen tuloihin, siis myös Saksan ulkopuolella hankittuihin. Mikäli yrityksellä sen sijaan ei ole Saksassa kumpaakaan edellä mainituista, sitä koskee rajallinen verovelvollisuus (*beschränkte Steuerpflicht*). Tällöin yritys maksaa veroja ainoastaan niistä tuloistaan, jotka se on hankkinut Saksan toiminnallaan. (Osittainen verovelvollisuus.)

Tämän järjestelmän lisäksi Saksa on solminut joidenkin maiden kanssa erillissopimuksia, joissa määritellään tarkemmin, miten molemmissa maissa toimivia yrityksiä verotetaan. Tällaisten sopimusten tarkoituksena on välttää se, että molemmissa maissa toimivat yritykset eivät joutuisi maksamaan samoista tuloista veroja kahteen kertaan. Suomen ja Saksan välillä tällainen sopimus on solmittu jo vuonna 1979. (Kaksoisverotussopimus.) Vuoden 2018 alusta lähtien voimaan astuu uusi sopimus (Uusi kaksoisverotussopimus). Tässä sopimuksessa selitetään hyvin tarkasti erilaiset yritysverotukseen liittyvät asiat, kuten yrittäjän kotipaikan ja yritysmuodon määrittely, osingonjako, korot ja muut maksut, tietojen vaihtaminen Suomen ja Saksan viranomaisten välillä ja muut yrityksen perustamisen ja hoitamisen kannalta olennaiset asiat. Sopimus siis parantaa yrittäjän oikeusturvaa, sillä se pyrkii estämään kaksoisverotuksen ja lisäksi se selventää riitatilanteissa ja epäselvissä tapauksissa toimimista. (Verosopimus 2018, s.4–8)

Tietyt yhteisöt on puolestaan vapautettu yhteisöveron maksamisesta. Niihin kuuluvat esimerkiksi Saksan valtion omistamat yhtiöt, kuten rautatieyhtiö Deutsche Bahn. Poliittiset puolueet ja ammattiyhdistysliikkeet sekä voittoa tavoittelemattomat yleishyödylliset yhdistykset on niin ikään vapautettu yhteisöverosta. (Verovapaus.)

2.4 Kirkollisvero

Saksan kirkollisvero (*Kirchensteuer*) poikkeaa Suomen kirkollisverosta tietyissä määrin. Suomessa kirkollisveroa perivät evankelis-luterilainen ja ortodoksinen kirkko. Muilla uskonnollisilla yhdyskunnilla ei ole verotusoikeutta, vaikka ne voivatkin tuki peria jäseniltään jäsenmaksuja. (Suomen kirkollisvero.) Saksassa kirkollisveroa perivät

pääasiassa Saksan suurimmat uskonnolliset yhdyskunnat, Saksan katolinen kirkko ja Saksan evankelinen kirkko, mutta Suomesta poiketen myös muilla uskonnollisilla yhdyskunnilla voi olla verotusoikeus. Tämä edellyttää kuitenkin, että niillä on julkisoikeudellisen yhteisön asema (*Körperschaft des öffentlichen Rechts*). Myös veroprosentit määräytyvät Saksassa eri tavalla kuin Suomessa. Baijerin ja Baden-Württembergin osavaltioissa vero on 8 %, muissa osavaltioissa 9 % tuloverosta. Osavaltiolla on oikeus itse päättää kirkollisveroprosenttinsa. (Saksan kirkollisvero.)

Kuten Suomessakin, Saksassa kirkollisveron maksamisesta vapautuu, mikäli ei kuulu kirkkoon. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei uskontokuntiin kuulumaton joudu rahoittamaan kirkkojen toimintaa, sillä kirkollisvero muodostaa vain osan kirkkojen tuloista. Sen lisäksi Saksan valtio tukee kirkkojen toimintaa monenlaisilla avustuksilla, jotka rahoitetaan yleisistä verotuotoista. (Saksan kirkollisvero.)

2.5 Pääomatulovero

Pääomatulovero (*Kapitalertragsteuer*) tarkoittaa veroa, jota peritään varallisuuden tuottamista tuloista. Pääomatuloveroprosentti on Saksassa 25, minkä lisäksi veron määrästä maksetaan 5,5 % solidaarisuusmaksua ja 8 % tai 9 % kirkollisveroa osavaltion mukaan, mikäli verotettava kuuluu kirkkoon. (Pääomatulovero.) Lisäksi veroa peritään ainoastaan pääomatulojen siltä osalta, joka ylittää 801 euroa (Rumpf-Wiegard 2012, s. 52). Saksan pääomatulovero on siis matalampi kuin Suomen; Suomessa pääomatulovero on 30 000 euron tuloihin asti 30 %, tämän ylittävältä osalta veroprosentti on 34. Toisin kuin Saksassa, Suomessa pääomatulovero on siis lisäksi lievästi progressiivinen, eli veroprosentti nousee tulojen kasvaessa. (Pääomatulovero Suomessa.)

2.6 Elinkeinovero

Yrittäjä joutuu Saksassa maksamaan myös elinkeinoveroa (*Gewerbesteuer*). Elinkeinovero on kunnallinen vero, eli kunnilla on oikeus itse päättää elinkeinoveroprosenttinsa, ja prosentit vaihtelevat voimakkaasti eri kunnissa ja kaupungeissa. (Elinkeinovero.)

2.6.1 Elinkeinoveron laskeminen

Elinkeinoveroa maksetaan yrityksen liikevoitosta. Veroa on kuitenkin huojennettu siten, että liikevoitosta vähennetään ensin 24 500 euron suuruisen veroton osuus (*Freibetrag*). Mikäli yrityksen liikevoitto jää alle 24 500 euron, se ei siis joudu maksamaan elinkeinoveroa lainkaan. (Elinkeinoveron laskeminen.)

Kun yrityksen liikevoitosta on vähennetty veroton osuus, se kerrotaan mittaluvulla (*Messzahl*), joka tällä hetkellä on 3,5 prosenttia. Näin saadaan veron laskemisen pohjana oleva summa (*Steuermessbetrag*). Tämä summa puolestaan kerrotaan yrityksen kotikunnan tai -kaupungin elinkeinoverokerroimella (*Hebesatz*), joka on jokin prosenttiluku, ja näin saadaan maksettavan veron määrä. (Elinkeinoveron laskeminen.) Matalin käytössä olevan elinkeinoverokerroin on lain määräämä minimi 200 %, joka on käytössä 12 kunnassa. Korkein kerroin puolestaan on peräti 900 %. Suurissa kaupungeissa verokerroin on yleensä hieman korkeampi kuin pienissä, koska niillä on kokonsa puolesta etulyöntiasema kilpailussa ja näin ollen varaa pitää kerrointa korkeampana. (Kertoimet kunnittain.) Lisäksi kerroin on usein korkeampi sellaisissa kaupungeissa ja kunnissa, joissa on paljon yhden hengen yrityksiä (Büttner-Scheffner-Von Schwerin 2014, s. 348).

kaupunki	elinkeinoverokerroin
Berliini	410 %
Hampuri	470 %
München	490 %
Köln	475 %
Frankfurt am Main	460 %
Stuttgart	420 %
Düsseldorf	440 %
Dortmund	485 %
Essen	480 %
Leipzig	460 %

Taulukko 2. Saksan kymmenen suurimman kaupungin verokertoimet (Elinkeinoverokerroin).

Seuraavassa vielä esimerkki siitä, miten elinkeinovero lasketaan. Esimerkkinä käytetään 50 000 euron liikevoittoa.

Ensin liikevoitosta vähennetään veroton osuus: $50\,000\text{ e} - 24\,500\text{ e} = 25\,500\text{ e}$. Tämän jälkeen jäljelle jäänyt summa kerrotaan 3,5 %:n kertoimella, jolloin saadaan $25\,500\text{ e} \times 0,035 = 892,5\text{ e}$. Tämä summa puolestaan kerrotaan yrityksen kotikunnan elinkeinoverokertoimella. Mikäli yritys sijaitsisi esimerkiksi Münchenissä, se joutuisi maksamaan elinkeinoveroa $892,5\text{ e} \times 4,9 = 4\,373,25\text{ e}$. Mikäli yritys taas sijaitsisi Düsseldorfissa, maksettavan veron loppusummaksi tulisi $892,5\text{ e} \times 4,4 = 3\,927\text{ e}$. Verokertoimella on siis varsin huomattava vaikutus yritykselle maksettavaksi lankeavan veron lopulliseen määrään.

3 LIIKETOIMINNAN LAAJENTAMINEN SAKSAAN

Saksa on BKT:ltään Euroopan suurin talous ja maailmankin mittakaavassa Yhdysvaltain, Kiinan ja Japanin jälkeen neljänneksi suurin. Lisäksi Saksa on Suomen itsenäisyyden ajan ollut maamme tärkeimpiä kauppakumppaneita. Se onkin siis luonteva suunta, kun suomalaiset yritykset lähtevät laajentamaan toimintaansa ulkomaille. (Yrittäminen Saksassa, s.1)

3.1 Kauppaedustaja

Suhteellisen helppo ja riskitön tapa aloittaa toiminta Saksassa on paikallisen kauppaedustajan eli agentin hankkiminen. Edustajan tehtävänä on kontaktien ja asiakkaiden hankkiminen ja tarjouksien antaminen, ja mikäli asiakkaita ei hänen avullaan löydy tai tuotteet eivät mene kaupaksi, agenttisopimus voidaan irtisanoa. Yrityksen tulee kuitenkin harkita tarkkaan, kannattaako sen antaa kauppaedustajalle oikeus allekirjoittaa sopimuksia yrityksen puolesta. Tällöin Saksan viranomaiset saattavat katsoa, että yrityksellä on kotipaikka Saksassa, millä puolestaan olisi seurauksia yrityksen verotukselle. (Yrittäminen Saksassa. s.2)

3.2 Sivuliike

Toinen vaihtoehto on perustaa Saksaan sivuliike (*Niederlassung*). Sivuliike on oikeudellisessa mielessä varsinaisen yhtiön osa, ja niinpä siihen sovelletaan yhtiön kotimaan lakeja, vaikka se toimisikin Saksassa. Sivuliikkeen perustamisen edellytyksenä on kuitenkin, että se voi jatkaa toimintaansa, vaikka yrityksen pääkonttori syystä tai toisesta lopettaisikin. Lisäksi sivuliikkeellä tulee olla oma kirjanpito ja tilinpäätöksensä sekä oma johtonsa. Sivuliikkeen nimi on yleensä sama kuin pääkonttorin nimi, eikä se voi myöskään ottaa omaa velkaa. (Yritysmuodon valinta, s.2) Pääkonttori on vastuussa siitä, että sivuliike noudattaa Saksan lakia, ja yrityksen johtohenkilöt voivat siis joutua Saksassa oikeusvastuuseen, mikäli sivuliike syyllistyy rikkomuksiin. (Yrittäminen Saksassa. s.2)

3.3 Kiinteä toimipaikka

Yritys voi perustaa Saksaan myös kiinteän toimipaikan (*unselbständige Zweigstelle / Betriebsstätte*). Kiinteä toimipaikka maksaa veroja Saksaan, mutta kaikki sen toiminta on kotimaan yrityksen alaista. Sitä ei myöskään rekisteröidä Saksan kaupparekisteriin, vaan pelkkä ilmoituksen tekeminen toiminnan aloittamisesta riittää. Kiinteä toimipaikka ei tarvitse omaa erillistä kirjanpitoaan eikä erillistä pankkitiliä. Sen perustaminen on siis kaiken kaikkiaan varsin yksinkertaista.

Kiinteällä toimipaikalla on haasteena se, että kaikki sopimukset on solmittava yrityksen pääkonttorin nimissä. Tämä saattaa vaikeuttaa esimerkiksi vuokratilojen hankkimista ja autoleasingia. (Yrittäminen Saksassa. s.3)

3.4 GmbH

Saksan yleisin yhtiömuoto on GmbH (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*) eli rajavastuuyhtiö. Suomessa tällaista yritysmuotoa ei ole, mutta siinä on joitakin samoja piirteitä kuin suomalaisessa osakeyhtiössä. GmbH:n perustamiseen vaaditaan 25 000 euron vähimmäispääoma, ja sellaisen voi perustaa yksinäänkin. Perustaja voi olla joko luonnollinen tai oikeushenkilö. GmbH:lla on oltava vähintään yksi toimitusjohtaja, mutta toisin kuin osakeyhtiöllä, hallitusta ei ole pakko olla — eikä sitä tavallisesti olekaan. Pakollinen elin sen sijaan on osakaskokous (*Gesellschafterversammlung*), jossa yhtiön osakkaat päättävät yhtiön asioista ja jonka tehtävänä on myös toimitusjohtajan/johtajien nimittäminen. (Yrittäminen Saksassa. s.3)

Ulkomainen emoyhtiö ei ole vastuussa Saksaan perustetun rajavastuuyhtiön veloista, mutta emoyhtiön johto voi joutua oikeusvastuuseen GmbH:n toimista, mikäli se rikkoo Saksan lakia. Rajavastuuyhtiön tulee säilyttää yhtiön dokumentteja kuuden vuoden ajan ja kirjanpitoa kymmenen vuoden ajan, ja sen tulee toimittaa joka vuosi tilinpäätös. Tilinpäätöksen laatimisesta ja toimittamisesta vastaa veroneuvoja (*Steuerberater*). (Yrittäminen Saksassa. s.4)

Rajavastuuyhtiön toimitusjohtajan (*Geschäftsführer*) rooli poikkeaa jonkin verran osakeyhtiön toimitusjohtajan roolista. Toimitusjohtajan vastuulla ovat esimerkiksi kirjanpito, vakuutukset, sosiaaliturvamaksut, veroilmoitukset ja tilinpäätös, vaikkei hän tietenkään hoida näitä kaikkia henkilökohtaisesti. Lisäksi hän vastaa siitä, että yhtiö

noudattaa toiminnassaan Saksan lakia. Jos toimitusjohtajia on useita, he ovat tavallisesti yhteisvastuussa yhtiön asioista. (Yrittäminen Saksassa. s.4)

Mikäli rajavastuuyhtiö ajautuu maksukyvyttömäksi, toimitusjohtajan tulee kolmen viikon sisällä tuoda julki tilanteen korjaamiseksi aiotut toimenpiteet; muussa tapauksessa hän saattaa joutua jopa oikeuteen. Myös esimerkiksi konkurssi-ilmoituksen myöhästyminen tai verojen tai viranomaisilmoitusten hoitamatta jättäminen lankeaa toimitusjohtajan vastuulle. Toimitusjohtajalla on yhtiön toiminnasta siis kaiken kaikkiaan suuri henkilökohtainen vastuu. (Yrittäminen Saksassa. s.3)

Rajavastuuyhtiön perustaminen on kohtuullisen yksinkertaista. Osakkaat solmivat yhtiösopimuksen, jossa tulee määritellä vähintään yhtiön nimi, toimiala, toimipaikka ja alkupääoman suuruus. Lisäksi vähintään yksi henkilö tulee nimittää yhtiön toimitusjohtajaksi. Toimitusjohtajan tehtävänä on hyväksyttävä yhtiösopimus notaarilla ja toimittaa se kaupparekisteriin. Mikäli osakkaita on enintään kolme ja toimitusjohtajia enintään yksi, rajavastuuyhtiö voidaan perustaa yksinkertaistetulla menettelyllä. Tämä edellyttää rajavastuuyhtiölain liitteessä muotoillun mallisopimuksen käyttöä. Yksinkertaistetussa perustamismenettelyssä mallisopimuksesta ei ole mahdollista poiketa. (GmbH:n perustaminen.)

3.4.1 UG

Rajavastuuyhtiöstä on olemassa myös alalaji nimeltään *Unternehmergeellschaft* eli UG, suomeksi jotakuinkin "osakasyhtiö". Yhtiön nimen perässä tulee aina mainita sana *haftungsbeschränkt*, mikä merkitsee siis rajoitettua vastuuta. UG:n perustaminen on pääosin samanlaista kuin tavallisen rajavastuuyhtiön. Merkittävämpänä erona on se, että UG:n perustamiseen vaaditaan ainoastaan yhden euron alkupääoma. Yhtiön vuosittain tuottamasta voitosta tulee kuitenkin pidättää neljäsosa niin kauan, että GmbH:n perustamiseen vaadittava 25 000 euron pääoma on kasassa, minkä jälkeen yhtiö voidaan muuttaa tavalliseksi rajavastuuyhtiöksi. UG:tä ei myöskään voi perustaa yli 25 000 euron alkupääomalla, vaan tuolloin on kyseessä suoraan GmbH. (UG:n perustaminen.)

Rajavastuuyhtiöstä maksaa tuloistaan yhteisöveroa, jonka suuruus on 15 % sekä 5,5 %:n solidaarisuusmaksu veron määrästä, yhteensä siis 15,825 %. Yhtiö maksaa myös pääomatuloveroa, mikäli se jakaa osakkailleen osinkoa. Pääomatuloveron suuruus on

25 %, johon lisätään jälleen 5,5 % solidaarisuusmaksua veron määrästä sekä tietyissä tapauksissa kirkollisvero. Näiden lisäksi rajavastuuyhtiö maksaa myös elinkeino- ja arvonlisäveroa. (GmbH:n verotus.)

3.5 Yrityksen perustamiseen liittyvä byrokratia

Saksalla on maine kankean byrokratian maana, ja saksalaisilla on tapana itse valittaa maansa byrokratiasta. OECD:n tutkimuksen mukaan Saksan byrokratia on kuitenkin mainettaan parempaa: saksalaiset ovat OECD-maiden kansalaisten keskiarvoa tyytyväisempiä kotimaansa julkisiin palveluihin, ja Saksan julkishallinto työllistää prosentuaalisesti pienemmän osan saksalaisista kuin useimpien muiden OECD-maiden julkishallinnot niiden omista kansalaisista (Saksan luku on selkeästi pienempi kuin esimerkiksi Yhdysvaltojen). Ainakaan byrokratian takia yrittäjän ei siis tarvitse pelätä Saksaan laajentumista. (Saksan byrokratia.)

3.5.1 Vakuutukset

Yrityksen vakuutukset voidaan jakaa kahteen eri luokkaan: sosiaalivakuutuksiin ja yrityksen muihin vakuutuksiin.

Jokaisella Saksassa vakituisesti asuvalla henkilöllä tulee lain mukaan olla sairausvakuutus. Tämä vakuutus voi olla joko julkinen (*gesetzliche Krankenversicherung*) tai yksityinen (*private Krankenversicherung*). Julkinen sairausvakuutus poikkeaa yksityisestä siinä, että vakuutusmaksu ei määräydy henkilön terveydentilan tai riskianalyysin vaan tulojen mukaan. (Julkinen sairausvakuutus.) Yksityisen sairausvakuutuksen maksut puolestaan eivät luonnollisestikaan määräydy tulojen mukaan, ja vakuutuksesta voi muokata huomattavasti julkista kattavamman, mikäli on valmis maksamaan. Aloittelevalle yrittäjälle saattaa siis olla kannattavaa pysyä julkisen sairausvakuutuksen piirissä niin kauan, kuin hänen tulonsa pysyvät pieninä, kuten alkuvaiheessa usein on asian laita. (Yrittäjän vakuutukset.)

Tärkeä vakuutus yrittäjälle on myös työkyvyttömyysvakuutus (*Berufsunfähigkeitsversicherung*). Mikäli yrittäjä joutuu sairauden tai onnettomuuden vuoksi työkyvyttömäksi, hän saa tämän vakuutuksen kautta tietyn, ennalta määrätyn summan, joka luonnollisesti määrää sen, miten kallis vakuutus on.

Työkyvyttömyysvakuutus kannattaa ottaa heti yritystoimintaa aloitettaessa, sillä vakuutus on sitä kalliimpi, mitä vanhemmalla iällä yrittäjä sen ottaa. (Yrittäjän vakuutukset.)

Yrittäjä ei kuulu julkisen eläkkeen piiriin, joten hänen tulee itse huolehtia eläkkeestään. Jotta yrittäjä pystyisi pitämään elintasonsa vielä työuransa päätyttyäkin, hänen tulee ottaa yksityinen eläkevakuutus. Eläkevakuutusta ottaessaan yrittäjän tulee pohtia huolellisesti, minkä ikäisenä hän tahtoo jäädä eläkkeelle ja minkä suuruisia maksuja hän haluaa vakuutusyhtiölle maksaa; etenkin nuorilla yrittäjillä on taipumusta laiminlyödä eläkevakuutuksensa suunnittelu. (Yrittäjän vakuutukset.)

Yrityksellä on olennaisen tärkeää olla yrityksen vastuuvakuutus (*Betriebshaftpflichtversicherung*) sen varalta, että yrityksen toimista aiheutuu haittaa asiakkaalle tai kolmannelle osapuolelle. Tällaiset kulut saattavat nopeasti tuhota yrityksen talouden ja maksukyvyn, mikäli niihin ei ole varauduttu kunnolla vakuutuksin. Vahinkovakuutus kattaa myös ne vahingot, jotka on aiheuttanut joku yrityksen työntekijä. (Yrittäjän vakuutukset.)

Yrittäjän on järkevää hankkia itselleen myös ammattivastuuvakuutus (*Berufshaftpflichtversicherung*); tiettyihin ammatteihin kuuluville, kuten lääkäreille, asianajajille ja veroneuvojille, tämän vakuutuksen hankkiminen on pakollista. Ammattivastuuvakuutus suojaa yrityksen aiheuttamilta omaisuusvahingoilta, ja onkin suositeltavaa, että tämän vakuutuksen ottavat kaikki yrittäjät, jotka ovat jollakin tavalla vastuussa toisten ihmisten omaisuuden hoidosta. Omaisuusvahinkokorvaukset saattavat nimittäin nousta huomattaviin summiin. (Yrittäjän vakuutukset.)

Yrityksen vastuuvakuutuksen ja ammattivastuuvakuutuksen erona on se, että yrityksen vastuuvakuutus korvaa lähinnä henkilövahinkoja, kun taas ammattivastuuvakuutus kattaa omaisuusvahingoista koituvat kulut. (Vastuuvakuutukset.) Yrittäjän on siis pohdittava tarkkaan, kumpi vakuutuksista on hänen toimialallaan tarpeellinen, vai tarvitseeko hän mahdollisesti molempia.

Näiden vastuuvakuutusten lisäksi yrittäjän kannattaa ottaa itselleen myös tuotevastuuvakuutus (*Produkthaftpflichtversicherung*), mikäli hänen yrityksensä valmistaa asiakkaille myyntiin meneviä tuotteita. Tuotevastuuvakuutusta haettaessa vakuutusyhtiölle tulee antaa yksityiskohtainen selvitys siitä, millaista tuotetta yritys valmistaa. Tätä vakuutusta kannattaa siis hakea vasta sitten, kun yrityksen tuotepaletti on tarkasti selvillä. (Tuotevastuuvakuutus.)

Yrittäjän on järkevää hankkia yritykselleen myös yrityksen oikeusturvavakuutus (*Firmenrechtsschutzversicherung*). Oikeusturvavakuutus suojaa yritystä erilaisissa riitatilanteissa, myös esimerkiksi silloin, jos irtisanottu työntekijä haastaa yrityksen oikeuteen. Tällaisissa tilanteissa kulut nousevat helposti suuriksi, ja niiden välttämiseksi yrittäjällä on hyvä olla vakuutus. (Yrittäjän vakuutukset.)

3.5.2 Luvat

Kuten Suomessa, Saksassakin vallitsee elinkeinovapaus. Tiettyjen alojen harjoittaminen vaatii kuitenkin luvan viranomaisilta. Yrittäjän tulee ennen yrityksensä perustamista selvittää tarkkaan, onko hänen toimintansa luvanvaraista, ja mikäli on, onko hänellä kaikki tarvittavat luvat. Elinkeinovalvontavirasto (*Gewerbeaufsicht*) tarkastaa säännöllisin väliajoin, että yrittäjä noudattaa toiminnassaan työ-, ympäristö- ja kuluttajansuojamääräyksiä. (Luvat.)

Mikäli yrittäjän toimialana on olemassa olevien rakennusten käyttötarkoituksen muuttaminen, hän tarvitsee luvan rakennusvirastolta (*Bauamt*), jonka tehtävänä on tarkastaa, että työ tulee tehdyksi määräysten mukaisesti. Yksityisiin lääkäriasemiin, ravintola-alan yrittäjiin ja elintarvikkeiden kauppaa harjoittaviin yrittäjiin pätee erityisiä terveystarkastuksia. He tarvitsevat toiminnalleen luvan terveystarkastusviranomaiselta (*Gesundheitsamt*). (Luvat.)

Meklarit ja kiinteistökehittäjät tarvitsevat toiminnalleen luvan aluehallintoviranomaiselta (*Kreisverwaltungsbehörde*). Lisäksi heidän tulee pystyä osoittamaan henkilökohtainen luotettavuutensa ja yrityksensä vakavaraisuus. (Luvat.)

4 RENOS OY

Tiedot perustuvat Renos Oy:n toimitusjohtaja Sami Leväsen kanssa 18.10.2017 käytyyn keskusteluun ja sähköpostiviestintään yrityksen saksalaisen tilitoimiston kanssa.

Renos Oy on putkisaneeraustuotteiden jakeluun ja sujutustöihin erikoistunut yritys. Renos on perustettu helmikuussa 2011, ja Saksaan se laajensi liiketoimintaansa maaliskuussa 2012, eli noin vuosi perustamisen jälkeen; ensimmäiset myyntilaskut Renos lähetti loppuvuodesta 2012. Liiketoiminnan laajentaminen nimenomaan Saksaan oli ajatuksena jo yritystä perustettaessa, mikä tietysti selittää varsin nopean aikataulun. Saksaan laajentumista auttoi se, että Saksassa oli jo asiakaskunta, jolle Renoksen tuotteet olivat tuttuja. Lisäksi Renoksella oli heti alusta alkaen asiantunteva, verkostoitunut yhteyshenkilö. Tällä hetkellä yrityksellä on Suomessa kaksi työntekijää ja Saksassa yksi kokoaikainen työntekijä. Suomen ja Saksan toimipisteiden välinen kommunikointi tapahtuu pääasiassa saksaksi, mutta myös englantia käytetään jonkin verran.

Alun perin Renoksen kotipaikka oli Nordrhein-Westfalenin osavaltiossa sijaitseva Marlin kaupunki, mutta Saksan toiminnan vastuuhenkilön vaihduttua kotipaikaksi tuli Saksi-Anhaltin (*Sachsen-Anhalt*) osavaltiossa sijaitseva Nebra. Marlin kaupungissa sijaitsee edelleen varasto, toinen yrityksen varasto on nykyisessä kotipaikassa. Renoksella on tällä hetkellä hieman alle yhden prosentin markkinaosuus Saksan markkinoista, tavoitteena on laajentaa markkinaosuus kahteen prosenttiin. Saksan toiminta kattaa noin 15 % yrityksen liikevaihdosta.

Saksan toiminnan lisäksi Renos vie tuotteita Ruotsiin, Venäjälle, Viroon, Latviaan, Tšekkiin ja Puolaan.

4.1 Yritysmuodon valinta

Renoksen yritysmuoto Saksassa on epäitsenäinen sivuliike (*unselbständige Zweigstelle*). Harkinnassa oli muitakin yritysmuotoja, esimerkiksi GmbH, mutta se karsiutui pois perustamiseen vaadittavan 25 000 euron alkupääoman vuoksi. Yritysmuodon valinnassa konsultointiin Saksan yrityslainsäädännön tuntevaa asianajajaa.

Sivuliikkeen perustaminen Saksaan on suhteellisen helppoa: sen ei tarvitse rekisteröityä kaupparekisteriin, ja asiat hoituvat myös suomalaisella pankkitilillä. Tämä yritysmuoto valikoituikin juuri siksi, että sen perustaminen on varsin yksinkertaista muihin muotoihin verrattuna.

4.2 Haasteet

Kilpailu on Saksassa varsin kovaa, ja myynnin lisääminen vaatisi lisähenkilöstön palkkaamista, mikä puolestaan vaatisi lisää resursseja. Renoksen päätuotteen valmistaminen lopetettiin, ja uudelle, vastaavalle tuotteelle pitää saada Saksan rakennustekniikkainstituutin (Deutsches Institut für Bautechnik) hyväksyntä, jotta sitä voidaan alkaa valmistaa. Tämän lisäksi tuotteelle pitää luonnollisesti löytää myös uusi valmistaja.

Jätevesihuollosta vastaavat Saksassa *Abwasserzweckverband*-nimiset kunnalliset laitokset. Yksi Renoksen suurimmista haasteista onkin saada nämä laitokset vakuuttuneiksi tuotteistaan ja palveluistaan.

4.3 Näkyvyyden lisääminen

Ehdottomasti paras tapa saada yritykselle lisää näkyvyyttä Saksassa on erilaisille messuille osallistuminen. Messuilla pystyy helposti solmimaan kontakteja kahteenkymmeneenkin potentiaaliseen asiakkaaseen päivässä. Ongelmana messuissa on kuitenkin se, että niille osallistuminen on kallista; pelkkä osallistumismaksu saattaa nousta tuhansiin euroihin, ja matkat, hotelliyöpymiset ja edustuskulut kasvattavat laskua. Lisäksi useat messut ovat Saksassa niin suuria, että massasta erottuminen ja näkyvyyden varmistaminen omalle yritykselle on haastavaa.

Saksan laki rajoittaa sähköpostimainontaa tiukemmin kuin Suomen laki. Saksassa mainossähköpostia saa lähettää ainoastaan sellaisille yrityksille, joiden kanssa mainostavalla yrityksellä on ennestään asiakassuhde. Suomesta tuttu tapa lähettää sama massasähköposti kymmenille tai sadoille potentiaalisille asiakkaille ei siis ole Saksassa sallittu, vaan siitä voi joutua vaikeuksiin. Renos onkin jonkin verran jakanut paperista mainospostia, mutta tämä on vaivalloinen ja aikaa vievä tapa hankkia yritykselle näkyvyyttä. Messuille osallistumisen ja paperisten mainosten lisäksi Renos

julkaisee aika ajoin artikkeleita *B_I umweltbau* -lehdessä, joka on Saksan johtava alan aikakauslehti.

4.4 Verotus Saksassa

Renos Oy:n kotipaikka Saksassa sijaitsee Nebran kaupungissa, joka puolestaan sijaitsee Saksi-Anhaltin osavaltiossa itäisessä Saksassa. Renos maksaa tuloveronsa Saksi-Anhaltin osavaltion omaan verotoimistoon, joka sijaitsee osavaltion pääkaupungissa Magdeburgissa. Ulkomaisten yritysten arvonlisäverotus on Saksassa sen sijaan keskitetty tietyille verotoimistoille. Suomalaisten yritysten arvonlisäverotuksesta vastaa Bremenin verotoimisto, joka sijaitsee Bremenin osavaltiossa (sekä osavaltion että sen pääkaupungin nimi on Bremen). Renos maksaa siis veroja kahteen eri osavaltioon, kuten kaikki Saksassa toimivat suomalaisyritykset, joiden kotipaikka ei ole juuri Bremen.

4.5 Tilikausi

Renoksen tilikausi loppuu helmikuussa, mikä aiheuttaa Saksassa tiettyjä verotuksellisia ja kirjanpidollisia haasteita. Veroilmoitus tulee Saksassa jättää kyseisen vuoden verotuksen yhteydessä, ja koska Saksan verottajan verotusohjelmat valmistuvat tavallisesti vasta seuraavan vuoden kevään aikana, veroilmoituksen jättämiseen tulee huomattava viive. Esimerkiksi 28.2.2017 päättyvän tilikauden veroilmoitus jätetään vasta vuoden 2018 keväällä, eli viive on yli vuoden mittainen. Tietojen ajantasaisuus luonnollisesti kärsii tästä.

Tuloverotuksen verovuosi sen sijaan määräytyy yrityksen tilikauden mukaan, eli siinä vastaavaa ongelmaa ei ole.

4.6 Suomen ja Saksan eroista

Tilitoimistopalvelut ovat Saksassa selvästi kalliimpia kuin Suomessa. Osaltaan tämä selittyy sillä, että veroneuvojan (*Steuerberater*) ammattiin vaaditaan Saksassa huomattavan tiukasti säännelty tutkinto, ja ammattia saa harjoittaa vain tutkinnon suorittanut henkilö.

Palkkojen sivukulut ovat Saksassa jota kuinkin samalla tasolla kuin Suomessa. Vakuutukset sen sijaan ovat Saksassa selvästi Suomea edullisempia.

Sähköinen taloushallinto ei ole Saksassa yhtä pitkällä kuin Suomessa, vaan asioita tehdään enemmän paperilla. Lisäksi kaikki ne sähköisen taloushallinnon palvelut, jotka ovat tarjolla saksalaisille yrityksille, eivät ole saatavissa ulkomaalaisille.

4.7 Neuvoja aloittelevalle yrittäjälle

Yksi suurimmista yrittäjän kohtaamista haasteista hänen aloittaessa liiketoimintaansa uudessa maassa on kontaktien ja verkostojen luominen. Yrittäjän kannattaisikin pyrkiä hankkimaan Saksasta yhteyshenkilö, joka tuntee paikallisen yritysmaailman ja jolla on verkostot olemassa jo valmiiksi.

Rekrytointiin kannattaa ylipäättään kiinnittää huomiota, eikä resursseissa kannata kovasti säästellä, kun on tavoitteena sopivan henkilön löytäminen. Rekrytoinnissa on paljon pelissä: onnistunut rekrytointi voi siivittää yrityksen erinomaiseen tulokseen, kun taas epäonnistunut henkilövalinta voi pahimmillaan pilata koko laajentumisprosessin. Hyvä ajatus on käyttää henkilöstön soveltuvuuden arvioinnissa apuna esimerkiksi paikallista konsulttia, joka tuntee Saksan yrityskulttuurin ja tietää, minkälaisia ominaisuuksia työntekijältä vaaditaan. Tästä koituu tietysti kustannuksia, mutta kunnolla tehtyyn rekrytointiin panostetut resurssit maksavat kyllä itsensä takaisin.

Mikäli on aikeissa laajentaa toimintaansa Saksaan, kannattaa opetella ainakin jonkin verran saksan kieltä. Saksalaiset puhuvat kyllä englantia, mutta paikallisen kielen osaaminen auttaa kuitenkin huomattavasti verkostoitumisessa ja kontaktien solmimisessa. Samoin on tärkeää opetella muutamat saksalaisen tapakulttuurin Suomesta poikkeavat piirteet. Suomessa melkein kaikki voivat esimerkiksi sinutella toisiaan, kun taas saksalaiseen kulttuuriin kuuluu, että muita kuin läheiseen tuttavapiiriin kuuluvia ihmisiä teititellään. Saksassa myös kätellään enemmän kuin Suomessa. Suomalaisen tapana on mennä esimerkiksi liikeneuvotteluissa suoraan asiaan, Saksassa taas on kohteliasta kysyä aluksi esimerkiksi keskustelukumppanin vointia tai perheen kuulumisia. Lisäksi saksalaisten yritysten hierarkia on jonkin verran tiukempi kuin suomalaisten.

Saksassa on perheyriityksiä huomattavasti enemmän kuin Suomessa, ja niitä myös arvostetaan. Mikäli Saksaan toimintaansa laajentava yritys on perheyritys, tämä kannattaa ehdottomasti tuoda esille esimerkiksi liikeneuvotteluissa.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän työn tarkoituksena oli selvittää, millaisiin asioihin yrittäjän tulee kiinnittää huomiota, kun hän laajentaa liiketoimintaansa Saksaan. Pääpaino oli taloushallinnon alaan kuuluvissa kysymyksissä, kuten verotuksessa ja vakuutuksissa. Toimeksiantajana työssä oli kaarinalainen putkistosaneerausalan yritys Renos Oy, jonka kokemuksia on tarkoitus verrata työn teoriapohjaan. Renoksen kokemuksista on kerätty tietoa haastattelemalla yrityksen toimitusjohtaja Sami Levästä ja käymällä sähköpostiviestintää yrityksen saksalaisen tilitoimiston kanssa.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa tulee ottaa huomioon sekä valideetti että reliabiliteetti. Tätä tutkimusta tulee pitää validina, sillä metodit sopivat siihen, mitä on tarkoitus tutkia. Reliabelina tutkimusta sen sijaan ei juuri voida pitää, sillä tutkittavia yrityksiä on vain yksi. Näin ollen tutkimustuloksista ei voi tehdä kovin pitkälle meneviä yleistyksiä.

Saksan verotus on kaiken kaikkiaan Suomea kevyempää. Saksan kokonaisveroaste, 36,9 %, on yli seitsemän prosenttiyksikköä Suomen 44 %:n kokonaisveroastetta matalampi. Tämä näkyy myös yksittäisiä verokantoja vertailtaessa. Saksan arvonnäisäveron yleiskanta 19 % ja alennettu kanta 7 % ovat selvästi matalampia kuin Suomen yleiskanta 24 % ja alennetut kannat 14 % ja 10 %. Yhteisöverokanta on Suomessa 20 %, Saksassa (solidaarisuusmaksu mukaan luettuna) 15,825 %, eli yli viidenneksen matalampi. Pääomatuloverokanta on Saksassa 25 %, johon lisätään veron määrästä 5,5 % solidaarisuusmaksua ja 8 tai 9 prosenttia kirkollisveroa, mikäli verotettava kuuluu kirkkoon. Suomessa pääomatuloverokanta on 30 %, ja siltä osalta, jolta tulot ylittävät 30 000 euroa, veroa maksetaan 34 %. Suomen pääomatuloverokanta on siis paitsi Saksan kantaa korkeampi, myös Saksasta poiketen progressiivinen.

Toisaalta Saksassa maksetaan solidaarisuusmaksun nimellä kulkevaa veroa, jollaista Suomessa ei ole. Solidaarisuusmaksun verokanta on 5,5 %, ja tuo summa lasketaan ansiotulo-, pääomatulo- ja yhteisöverojen määrästä, ei siis verotettavasta tulosta itsestään.

Vaikka Suomen ja Saksan verokannat ja kokonaisveroaste poikkeavatkin toisistaan selvästi, verojärjestelmä on muutoin pääpiirteissään varsin samankaltainen. Useimmilla Suomessa maksettavilla veroilla on Saksan verojärjestelmässä suora vastineensa ja

toisinpäin edellä mainitun solidaarisuusmaksun kaltaisia pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta. Esimerkiksi maksettava arvonlisävero määräytyy samalla tavalla kuin Suomessa: mikäli yritys on tehnyt alv-vähennyskelpoisia hankintoja enemmän kuin sille on kertynyt maksettavaa arvonlisäveroa, se saa verottajalta erotuksen takaisin. Lisäksi Saksan rakennusosalalla vallitsee käänteinen arvonlisäveromenettely kuten Suomessakin, eli palvelun ostaja maksaa arvonlisäveron myyjän sijaan.

Solidaarisuusmaksun lisäksi toinen selkeä poikkeus on Saksan elinkeinovero. Suomessa ei varsinaisesti ole tämännimistä veroa, vaan elinkeinovero on tavallaan leivottu sisään muihin veroihin, esimerkiksi ansiotulo-, pääomatulo- ja yhteisöveroon. Saksan elinkeinovero poikkeaa suomalaisesta vastineestaan myös siinä mielessä, että kunnilla ja kaupungeilla on varsin vapaat kädet verokannan määrittelemisessä. Verokannoissa esiintyykin huomattavaa vaihtelua eri paikkakuntien välillä.

Toinen ero Suomen ja Saksan verojärjestelmissä koskee arvonlisäveron vähennysoikeutta. Tietyt ehdot täyttävä yrittäjä voi Saksassa käyttää arvonlisäverojensa vähentämiseen myös keskimääräismenettelyä. Tämä menettely toimii niin, että yrittäjä voi ilmoittaa joka kuukausi tietyn, hänen toimialansa mukaan ennalta määrätyn prosenttiosuuden liikevaihdosta vähennyskelpoisina menoina. Mikäli menot ovat todellisuudessa olleet tätä pienemmät, yrittäjä joutuu tilittämään verottajalle pienemmän arvonlisäverosumman kuin hän muuten joutuisi. Yrittäjän on kuitenkin käytettävä samaa vähennysmenettelyä koko kalenterivuoden ajan; hän ei siis voi vaihdella tapaa sen mukaan, mikä hänelle itselleen olisi edullisinta.

Renos valitsi yritysmuodokseen epäitsenäisen sivuliikkeen (*unselbständige Zweigstelle*). Syynä tämän yritysmuodon valintaan oli perustamisen helppous: epäitsenäistä sivuliikettä ei rekisteröidä kaupparekisteriin, eikä sillä tarvitse olla saksalaista pankkitiliä, vaan suomalainen tili riittää. Epäitsenäinen sivuliike onkin luonteva valinta pienelle ja keskisuurelle yritykselle. Esimerkiksi rajavastuuyhtiö GmbH:n perustamiseen vaaditaan 25 000 euron alkupääoma, joka on useimmille yrittäjille iso summa – puhumattakaan osakeyhtiön perustamiseen vaadittavasta 50 000 euron alkupääomasta.

Renoksen ongelmana ovat olleet Saksan tilitoimiston suuret kustannukset. Tilitoimistopalvelut ovat Saksassa selvästi kalliimpia kuin Suomessa, mitä osaltaan selittää alan huomattavasti Suomea tiukempi sääntely ja tarkemmat tutkintovaatimukset.

Eräs mahdollinen keino kustannusten pienentämiseksi voisi olla tilikauden muuttaminen. Nyt Renoksen tilikausi päättyy helmikuussa, ja murrettu tilikausi on Saksassa haastava: veroilmoitukset jätetään Saksassa kyseisen vuoden veroilmoituksen yhteydessä, eli käytännössä tilikauden päättymistä seuraavan vuoden keväänä. Tämä merkitsee sitä, että veroilmoituksen jättämiseen tulee huomattava viive, mikä tietysti vähentää tietojen ajantasaisuutta ja lisää veroilmoituksen laatimiseen uppoavaa aikaa.

Tutkimusta voisi luonnollisesti syventää perehtymällä verotuksen ja vakuutusten yksityiskohtiin vielä tarkemmin. Lisäksi tutkimuskenttää voisi laajentaa myös taloushallinnon alan ulkopuolelle: esimerkiksi markkinointi on aina kulttuurisidonnaista, ja siinä sortuu helposti virheisiin, mikäli ei tunne kohdemaan kulttuurin erityispiirteitä.

LÄHTEET

- Saksan laki 1991. Solidaarisuusmaksu. Viitattu 6.9.2017
<http://dipbt.bundestag.de/dip21/btd/12/002/1200220.pdf>
- Saksan laki 1995. Solidaarisuusmaksu. Viitattu 6.9.2017 http://www.gesetze-im-internet.de/solzg_1995/_3.html
- Solidaarisuusmaksulaskuri. Solidaarisuusmaksu. Viitattu 12.9.2017
<http://solidaritätszuschlag.info/#Solidarit%C3%A4tszuschlag%20bei%20der%20Lohnabrechnung>
- Solidaarisuusmaksun määräytyminen. Solidaarisuusmaksu. Viitattu 13.9.2017
<http://www.gevestor.de/details/wie-laesst-sich-der-solidaritaetszuschlag-berechnen-605683.html>
- Solidaarisuusmaksun historia. Solidaarisuusmaksu. Viitattu 13.9.2017
<http://www.finanztip.de/solidaritaetszuschlag/>
- Solidaarisuusmaksun tulevaisuus. Solidaarisuusmaksu. Viitattu 13.9.2017
<https://www.welt.de/wirtschaft/article156752953/Deutsche-fordern-die-Abschaffung-des-Soli.html>
- Alennettu alv-kanta. Arvonlisävero. Viitattu 20.9.2017
<https://www.steuertipps.de/gesetze/ustg/anlage-2-liste-der-dem-ermaessigten-steuersatz-unterliegenden-gegenstaende>
- Elintarvikkeiden alv. Arvonlisävero. Viitattu 20.9.2017.
<http://www.mehrwertsteuerrechner.com/mehrwertsteuer-lebensmittel>
- Alv 0 %. Arvonlisävero. Viitattu 21.9.2017 http://www.steuernetz.de/aav_steuernetz/lexikon/K-12919.xhtml?currentModule=home
- Arvonlisäverovelvollisuus. Arvonlisävero. Viitattu 21.9.2017
<https://www.weclapp.com/.de/wiki/umsatzsteuerpflicht/#wiki-anchor2>
- Rakennusalan alv. Arvonlisävero. Viitattu 24.9.2017 <http://www.bpw-online.de/steuertipps/umsatzsteuer-bei-bauleistungen.html>
- Yhteisövero. Yhteisövero. Viitattu 24.9.2017 <https://dejure.org/gesetze/KStG/1.html>
- Verovapaus. Yhteisövero. Viitattu 25.9.2017 <https://dejure.org/gesetze/KStG/5.html>
- Osittainen verovelvollisuus. Yhteisövero. Viitattu 25.9.2017
<https://www.steuertipps.de/lexikon/b/beschaenkte-steuerpflicht>
- Kaksoisverotussopimus. Yhteisövero. Viitattu 25.9.2017 <http://www.finn-land.net/finnland-d/doppelbesteuerungsabkommen.htm>
- Suomen kirkollisvero. Kirkollisvero. Viitattu 26.9.2017 https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/tietoa_verotuksesta/kirkollisver/
- Saksan kirkollisvero. Kirkollisvero. Viitattu 26.9.2017 <http://www.kirchensteuer.de/node/71>
- Yrittäminen Saksassa. Liiketoiminnan laajentaminen Saksaan. Viitattu 27.9.2017
http://www.nordicatra.vel.net/uploads/2/4/6/0/24603228/saksan_markkinoille_-_ebook.pdf
- Yritysmuodon valinta. Liiketoiminnan laajentaminen Saksaan. Viitattu 28.9.2017
http://www.hvko.de/files/HVKO/Dokumente/liiketoiminnan_laajentaminen_2017.pdf

- GmbH:n perustaminen. GmbH. Viitattu 3.10.2017 https://www.gesetze-im-internet.de/gmbhg/__2.html
- UG:n perustaminen. GmbH. Viitattu 3.10.2017. https://www.gesetze-im-internet.de/gmbhg/__5a.html
- GmbH:n verotus. GmbH. Viitattu 3.10.2017 <https://www.steuerklassen.com/steuern/gmbh/>
- Pääomatulovero. Pääomatulovero. Viitattu 6.10.2017 <https://www.vlh.de/wissen-service/steuer-abc/was-ist-die-kapitalertragsteuer.html>
- Pääomatulovero Suomessa. Pääomatulovero. Viitattu 6.10.2017 <https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Tilastot/Tuloverot/Tuloveroperusteet/?SetLayoutSuffix=>
- Elinkeinovero. Elinkeinovero. Viitattu 8.10.2017 <http://www.finanztip.de/gewerbesteuer-1/>
- Elinkeinoveron laskeminen. Viitattu 8.10.2017 <https://debitor.de/gruenderlounge/unternehmensgruendung/was-ist-die-gewerbesteuer-und-wie-wird-sie-berechnet>
- Elinkeinoverokerroin. Elinkeinovero. Viitattu 8.10.2017 <https://www.lexoffice.de/service/gewerbesteuer-hebesatz/>
- Kertoimet kunnittain. Elinkeinovero. Viitattu 8.10.2017 <http://www.factfish.com/de/statistik/gewerbesteuerhebesatz/de/gemeinden>
- Pienyrittäjät. Arvonlisävero. Viitattu 9.10.2017 <http://www.kleinunternehmer.de/>
- Käänteinen alv. Arvonlisävero. Viitattu 9.10.2017 https://www.gesetze-im-internet.de/ustg_1980/__13b.html
- Palautettava alv. Arvonlisävero. Viitattu 9.10.2017 <https://www.steuerberaten.de/tag/vorsteuer/>
- Keskimääräismenettely. Arvonlisävero. Viitattu 9.10.2017 <https://www.weclapp.com/de/blog/vorsteuerabzug/#index-anchor7>
- Saksan byrokraatia. Yrityksen perustamiseen liittyvä byrokraatia. Viitattu 17.10.2017 <https://www.welt.de/wirtschaft/article166634247/Deutsche-Amtsstuben-sind-viel-besser-als-ihr-Ruf.html>
- Julkinen sairausvakuutus. Vakuutukset. Viitattu 17.10.2017 https://www.gesetze-im-internet.de/sgb_5/__12.html
- Yrittäjän vakuutukset. Vakuutukset. Viitattu 17.10.2017 <https://www.deutsche-startups.de/2011/10/19/versicherungen-gruender/>
- Vastuuvakuutukset. Vakuutukset. Viitattu 22.10.2017 <https://www.hiscox.de/blog/betriebshaftpflicht-berufshaftpflicht/>
- Tuotevastuuvakuutus. Vakuutukset. Viitattu 22.10.2017 <http://das-unternehmerhandbuch.de/2016/06/16/versicherungen-welche-braucht-ein-unternehmen/>
- Uusi kaksoisverotussopimus. Yhteisövero. Viitattu 24.10.2017 <http://www.dfhk.fi/aktuelles/single-view/artikel/neues-doppelbesteuerungsabkommen-zwischen-finnland-und-deutschland/?cHash=037b32f94a8bec0458f92cfd25a9c463>
- Luvat. Yrityksen perustamiseen liittyvä byrokraatia. Viitattu 24.10.2017 <https://www.fuergruender.de/wissen/unternehmen-gruenden/genehmigungen/>
- Kokonaisveroaste. Saksan verojärjestelmä. Viitattu 25.10.2017 <https://www.oecd.org/tax/revenue-statistics-germany.kok>

- EU-maiden alv-kannat. Arvonlisävero. Viitattu 26.10.2017
https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf
- Saksan alv. Arvonlisävero. Viitattu 26.10.2017
<https://www.steuerberaten.de/tag/umsatzsteuersatz/>
- Verosopimus 2018. Yhteisövero. Viitattu 28.10.2017
http://www.bundesfinanzministerium.de/Content/DE/Standardartikel/Themen/Steuern/Internationales_Steuerrecht/Staatenbezogene_Informationen/Laender_A_Z/Finnland/2017-04-28-Finnland-Abkommen-DBA-Gesetz.pdf;jsessionid=60F90F23728F16ED9B6E78793E7024CB?__blob=publicationFile&v=2
- Kiinteä toimipaikka. Liiketoiminnan laajentaminen Saksaan. Viitattu 29.10.2017
https://www.magdeburg.ihk.de/recht/Rechtsformen_Ordner/Rechtsformen/Zweigniederlassung/1717646
- Wagner, Franz W. – Weber, Stefan 2016. Wird die Umsatzsteuer Überwälzt? Schmalenbachs Zeitschrift für betriebswirtschaftliche Forschung -lehti 9.8.2016. Viitattu 2.11.2017 [https://link-1springer-1com-10000ae190174.emedia1.bsb-muenchen.de/article/10.1007/s41471-016-0017-6](https://link-1.springer-1com-10000ae190174.emedia1.bsb-muenchen.de/article/10.1007/s41471-016-0017-6)
- Thiele, Silke 2009. Erhöhung der Mehrwertsteuer für Lebensmittel: Budget- und Wohlfahrtseffekte für Konsumenten. Jahrbücher f. Nationalökonomie u. Statistik -lehti 6.10.2009. Viitattu 2.11.2017 <https://www-1.degruyter-1com-1000165190352.emedia1.bsb-muenchen.de/downloadpdf/j/jbnst.2010.230.issue-1/jbnst-2010-0108/jbnst-2010-0108.pdf>
- Stöwhase, Sven – Teuber, Martin 2014. Ist eine Integration des Solidaritätszuschlags in den Einkommensteuertarif möglich? Wirtschaftsdienst-lehti 12/2014. Viitattu 2.11.2017 <https://archiv.wirtschaftsdienst.eu/jahr/2014/12/ist-eine-integration-des-solidaritaetszuschlags-in-den-einkommensteuertarif-moeglich/search/solidarit%C3%A4tszuschlag/0/>
- Büttner, Thiess – Scheffler, Wolfram – Von Schwerin, Axel 2014. Die Hebesatzpolitik bei der Gewerbesteuer nach den Unternehmensteuerreformen. Perspektiven der Wirtschaftspolitik 27.11.2014. Viitattu 3.11.2017 <https://www-1.degruyter-1com-100016519073f.emedia1.bsb-muenchen.de/view/j/pwp.2014.15.issue-4/pwp-2014-0028/pwp-2014-0028.xml>
- Aujean, Michel 2010. Tax policy in the EU: between harmonisation and coordination? Transfer: European Review of Labour and Research 12.2.2010. Viitattu 3.11.2017 <http://journals.sagepub.com.00008c1919e1.emedia1.bsb-muenchen.de/doi/abs/10.1177/1024258909357698>
- Rumpf, Dominik – Wiegard, Wolfgang 2012. Kapitalertragbesteuerung und Kapitalkosten. Perspektiven der Wirtschaftspolitik 13/2012. Viitattu 3.11.2017 <https://www-1.degruyter-1com-1000165191b66.emedia1.bsb-muenchen.de/downloadpdf/j/pwp.2012.13.issue-1-2/j.1468-2516.2012.00373.x/j.1468-2516.2012.00373.x.pdf>

Liite 1. Sanasto

Berufshaftpflichtversicherung = ammattivastuuvakuutus

Ammattivastuuvakuutus korvaa yrityksen toimista aiheutuvat omaisuusvahingot.

Berufsunfähigkeitsversicherung = työkyvyttömyysvakuutus

Mikäli yrittäjä joutuu sairauden tai onnettomuuden vuoksi työkyvyttömäksi, hän saa tämän vakuutuksen kautta tietyn, ennalta määrätyn summan, joka määräytyy sen mukaan, miten kallis vakuutus on.

Beschränkte Steuerpflicht = rajallinen verovelvollisuus

Mikäli yrityksellä ei ole Saksassa kotipaikkaa eikä johtoa, sen tarvitsee maksaa Saksaan veroja ainoastaan niistä tuotoista, jotka se on ansainnut Saksan toiminnallaan. Vrt. Unbeschränkte Steuerpflicht

Betriebshaftpflichtversicherung = yrityksen vastuuvakuutus

Yrityksen vastuuvakuutus korvaa yrityksen toimista aiheutuvat henkilövahingot.

Betriebsstätte = kiinteä toimipaikka

Firmenrechtsschutzversicherung = yrityksen oikeusturvavakuutus

Yrityksen oikeusturvavakuutus korvaa yrityksen mahdolliset oikeudenkäyntikulut erilaisissa riitatilanteissa.

Gewerbesteuer = elinkeinovero

Saksan kunnilla on oikeus päättää elinkeinoverokantansa itse.

GmbH (Gesellschaft mit beschränkter Haftung) = rajavastuuyhtiö

Rajavastuuyhtiö on Saksan yleisin yhtiömuoto; Suomessa tällaista yhtiömuotoa ei ole. Rajavastuuyhtiön perustamiseen vaaditaan 25 000 euron alkupääoma.

Hebesatz = elinkeinoverokerroin

Kerroin, jonka avulla lasketaan yritykselle lankeavan elinkeinoveron määrä. Mitä korkeampi kerroin, sitä enemmän yritys joutuu maksamaan.

Kapitalertragsteuer = pääomatulovero

Saksan pääomatuloverokanta on 25 %, minkä lisäksi veron summasta maksetaan 5,5 % solidaarisuusmaksua ja osavaltion mukaan 8 % tai 9 % kirkollisveroa, mikäli verotettava kuuluu kirkkoon.

Kirchensteuer = kirkollisvero

Kirkollisvero on 8 % Baijerin ja Baden-Württembergin osavaltioissa, 9 % muissa osavaltioissa.

Kleinunternehmer = pienyrittäjä

Pienyrittäjäksi määritellään Saksassa yrittäjä, jonka vuosittainen liikevaihto ei ole ylittänyt 17 500:aa euroa ja jonka kuluvan kalenterivuoden liikevaihdon ei ennakoita ylittävän 50 000:ta euroa.

Krankenversicherung = sairausvakuutus

Körperschaftsteuer = Yhteisövero

Saksan yhteisöverokanta on 15 %, ja sen päälle lisätään vielä 5,5 % solidaarisuusmaksu. Käytännössä verokanta on siis 15,825 %.

Niederlassung = sivuliike

Produkthaftpflichtversicherung = tuotevastuuvakuutus

Tuotevastuuvakuutus korvaa yrityksen tuotteissa mahdollisesti ilmenevistä vioista aiheutuvat vahingot.

Solidaritätszuschlag = solidaarisuusmaksu

Alun perin entiseen Itä-Saksaan kuuluneiden osavaltioiden auttamiseksi tarkoitettu vero. Verokanta on 5,5 % maksetuista ansiotulo-, pääomatulo- ja yhteisöveroista.

Steuerberater = veroneuvoja

UG (Unternehmergeellschaft) = osakasyhtiö

Rajavastuuyhtiön alalaji, jonka pystyy perustamaan yhden euron alkupääomalla.

Umsatzsteuer/Mehrwertsteuer = arvonlisävero

Saksassa on kaksi arvonlisäverokantaa: yleiskanta 19 % sekä alennettu kanta 7 %.

Unbeschränkte Steuerpflicht = täysi verovelvollisuus

Mikäli yrityksen kotipaikka tai johto on Saksassa, sen tulee maksaa Saksaan veroja kaikista tuloistaan, myös Saksan ulkopuolelta hankituista. Vrt. Beschränkte Steuerpflicht

Vorsteuer = palautettava arvonlisävero

Liite 2. Verolomake

2016																																																				
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 60%; padding: 5px;"> 1 Einkommensteuererklärung Antrag auf Festsetzung der Arbeitnehmer-Sparzulage </td> <td style="width: 40%; text-align: center; vertical-align: top;">Eingangsstempel</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 2 Erklärung zur Feststellung des verbleibenden Verlustvortrags für beschränkt steuerpflichtige Personen </td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 3 Steuernummer </td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="padding: 5px;"> An das Finanzamt </td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> </td> <td style="text-align: center; vertical-align: middle;">oder</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="padding: 5px;"> an das Bundeszentralamt für Steuern </td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="padding: 5px;"> Allgemeine Angaben Steuerpflichtige Person (stpl. Person) <small>Identifikationsnummer (IdNr.) – soweit schon erhalten –</small> </td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 6 Name </td> <td style="padding: 5px;"> Geburtsdatum </td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 7 Vorname </td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 8 Titel, akademischer Grad </td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 9 Straße (derzeitige Adresse) </td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 10 Hausnummer Hausnummerzusatz Adressergänzung </td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 11 Postleitzahl </td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 12 Wohnort </td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 13 Aktueller Wohnsitzstaat </td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 14 Wohnsitzstaat im Kalenderjahr 2016 (falls von Zeile 14 abweichend) </td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 15 Ggf. weitere Wohnsitzstaaten im Kalenderjahr 2016 </td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 16 Staatsangehörigkeit </td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 17 Geburtsort </td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 18 Ausgeübter Beruf </td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="padding: 5px; text-align: center;"> Bankverbindung – Bitte stets angeben – </td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 20 IBAN </td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 21 BIC </td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 22 Geldinstitut und Ort </td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="padding: 5px;"> Name eines von den Zeilen 7 und 8 abweichenden Kontoinhabers <small>Name (Bei Abtretung bitte amtlichen Abtretungsvordruck einreichen)</small> </td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 23 </td> <td></td> </tr> </table>	1 Einkommensteuererklärung Antrag auf Festsetzung der Arbeitnehmer-Sparzulage	Eingangsstempel	2 Erklärung zur Feststellung des verbleibenden Verlustvortrags für beschränkt steuerpflichtige Personen		3 Steuernummer		An das Finanzamt			oder	an das Bundeszentralamt für Steuern		Allgemeine Angaben Steuerpflichtige Person (stpl. Person) <small>Identifikationsnummer (IdNr.) – soweit schon erhalten –</small>		6 Name	Geburtsdatum	7 Vorname		8 Titel, akademischer Grad		9 Straße (derzeitige Adresse)		10 Hausnummer Hausnummerzusatz Adressergänzung		11 Postleitzahl		12 Wohnort		13 Aktueller Wohnsitzstaat		14 Wohnsitzstaat im Kalenderjahr 2016 (falls von Zeile 14 abweichend)		15 Ggf. weitere Wohnsitzstaaten im Kalenderjahr 2016		16 Staatsangehörigkeit		17 Geburtsort		18 Ausgeübter Beruf		Bankverbindung – Bitte stets angeben –		20 IBAN		21 BIC		22 Geldinstitut und Ort		Name eines von den Zeilen 7 und 8 abweichenden Kontoinhabers <small>Name (Bei Abtretung bitte amtlichen Abtretungsvordruck einreichen)</small>		23	
1 Einkommensteuererklärung Antrag auf Festsetzung der Arbeitnehmer-Sparzulage	Eingangsstempel																																																			
2 Erklärung zur Feststellung des verbleibenden Verlustvortrags für beschränkt steuerpflichtige Personen																																																				
3 Steuernummer																																																				
An das Finanzamt																																																				
	oder																																																			
an das Bundeszentralamt für Steuern																																																				
Allgemeine Angaben Steuerpflichtige Person (stpl. Person) <small>Identifikationsnummer (IdNr.) – soweit schon erhalten –</small>																																																				
6 Name	Geburtsdatum																																																			
7 Vorname																																																				
8 Titel, akademischer Grad																																																				
9 Straße (derzeitige Adresse)																																																				
10 Hausnummer Hausnummerzusatz Adressergänzung																																																				
11 Postleitzahl																																																				
12 Wohnort																																																				
13 Aktueller Wohnsitzstaat																																																				
14 Wohnsitzstaat im Kalenderjahr 2016 (falls von Zeile 14 abweichend)																																																				
15 Ggf. weitere Wohnsitzstaaten im Kalenderjahr 2016																																																				
16 Staatsangehörigkeit																																																				
17 Geburtsort																																																				
18 Ausgeübter Beruf																																																				
Bankverbindung – Bitte stets angeben –																																																				
20 IBAN																																																				
21 BIC																																																				
22 Geldinstitut und Ort																																																				
Name eines von den Zeilen 7 und 8 abweichenden Kontoinhabers <small>Name (Bei Abtretung bitte amtlichen Abtretungsvordruck einreichen)</small>																																																				
23																																																				

20161207 (V2)

2016EST1C151NET

– Juli 2016 –

2016EST1C151NET

Steuernummer			
Inländische Einkünfte im Kalenderjahr 2016			
31	Einkünfte i. S. d. § 50d Abs. 10 EStG	824	EUR 19
Einkünfte aus nichtselbständiger Arbeit, die im Inland nicht dem Steuerabzug unterliegen			
32	Beschäftigung in	109	110
33	Werbungskosten zu Zeile 32	111	
34	Erträge aus Kapitalvermögen i. S. d. § 49 Abs. 1 Nr. 5 EStG (ohne Einnahmen in Zeile 36)	132	
35	Ich beantrage die Günstigerprüfung für die in Zeile 34 erklärten Kapitalerträge.		1 = Ja
36	i. S. d. § 49 Abs. 1 Nr. 5 EStG, die der tariflichen Einkommensteuer unterliegen	115	
Anzurechnende Steuern			
37	Kapitalertragsteuer	147	154
38	Quellensteuern nach der ZIV	156	152
39	Anrechenbare ausländische Steuer nach § 50d Abs. 10 Satz 5 EStG	825	EUR Ct 19
Veranlagung nach § 50 Abs. 2 EStG			
40	Ich bin Arbeitnehmer und wegen des Eintrags eines Freibetrags nach § 39a Abs. 4 EStG auf der Bescheinigung für beschränkt Steuerpflichtige (§ 39 Abs. 2 und 3 EStG) verpflichtet, eine Einkommensteuererklärung abzugeben (§ 46 Abs. 2 Nr. 4 EStG).		178 1 = Ja
41	Ich bin Arbeitnehmer und Staatsangehöriger eines EU- / EWR-Staates, habe im Hoheitsgebiet eines dieser Staaten meinen Wohnsitz oder gewöhnlichen Aufenthalt und beantrage die Veranlagung zur Einkommensteuer.		179 1 = Ja
42	Falls Zeile 40 oder 41 mit „Ja“ beantwortet wurde: Einkünfte aus nichtselbständiger Arbeit, die im Inland dem Steuerabzug unterliegen		lt. Anlage N
Angaben zum Progressionsvorbehalt			
43	Einkünfte, die dem Steuerabzug nach § 50a EStG unterliegen	123	
44	Summe der Einkünfte, die nicht der deutschen Einkommensteuer unterliegen (ohne Kapitalerträge, die der Abgeltungsteuer unterliegen oder – im Fall von ausländischen Kapitalerträgen – unterliegen würden)	124	
45	In Zeile 44 enthaltene außerordentliche Einkünfte i. S. d. §§ 34, 34b EStG	177	
46	Einkommensersatzleistungen z. B. Elterngeld, Krankengeld, Mutterschaftsgeld (ohne Beträge lt. Zeile 27 der Anlage N)	120	
47	Ich bin Staatsangehöriger eines EU- / EWR-Staates, habe im Hoheitsgebiet eines dieser Staaten meinen Wohnsitz oder gewöhnlichen Aufenthalt, habe Einkünfte i. S. d. § 50a Abs. 1 Nr. 1, 2 oder 4 EStG erzielt und beantrage die Veranlagung zur Einkommensteuer.		180 1 = Ja
48	Falls Zeile 47 mit „Ja“ beantwortet wurde: Einkünfte aus Gewerbebetrieb / selbständiger Arbeit / nichtselbständiger Arbeit / Vermietung und Verpachtung / sonstige Einkünfte, die im Inland dem Steuerabzug unterliegen		lt. Anlage
Sonderausgaben			
Gezahlte Versorgungsleistungen			
49	Renten	102	101
50	Dauernde Lasten		100
Spenden und Mitgliedsbeiträge (ohne Beträge in den Zeilen 55 bis 58)			
51	– zur Förderung steuerbegünstigter Zwecke in Zeile 51 enthaltene Zuwendungen an Empfänger im EU- / EWR-Ausland	123	124
52	– an politische Parteien (§§ 34g, 10b EStG)	127	128
53	– an unabhängige Wählervereinigungen (§ 34g EStG)	129	130
54	Spenden in das zu erhaltende Vermögen (Vermögensstock) einer Stiftung		
55	2016 geleistete Spenden	220	221
56	in Zeile 55 enthaltene Spenden an Empfänger im EU- / EWR-Ausland	222	223
57	Von den Spenden in Zeile 55 sollen 2016 berücksichtigt werden		212
58	2016 zu berücksichtigende Spenden aus Vorjahren in das zu erhaltende Vermögen (Vermögensstock) einer Stiftung, die bisher noch nicht berücksichtigt wurden.		214

2016EST1C152NET

2016EST1C152NET

Steuernummer		Abzugsbetrag EUR		18
61	Steuerbegünstigung nach § 10g EStG für schutzwürdige Kulturgüter, die weder zur Einkunfts- erzielung noch zu eigenen Wohnzwecken genutzt werden		151	—
Sonstige Angaben und Anträge				
62	Anlage VL vermögenswirksame Leistungen		Anzahl	
63	Name, Adresse des Arbeitgebers			
64	Es wurde ein verbleibender Verlustvortrag nach § 10d EStG / Spendenvortrag nach § 10b EStG zum 31.12.2015 festgestellt.			
65	Antrag auf Beschränkung des Verlustrücktrags nach 2015 Von den nicht ausgeglichenen negativen Einkünften 2016 soll folgender Gesamtbetrag nach 2015 zurückgetragen werden		EUR	—
Ergänzende Angaben				
66	Ich war vor Begründung der beschränkten Steuerpflicht unbeschränkt steuerpflichtig .		1 = Ja 2 = Nein	
Falls „Ja“: Meine unbeschränkte Steuerpflicht hat nach dem 31.12.2005 geendet.				
67	Nein	Ja	am	bisher zuständiges Finanzamt, Steuernummer
68	Falls „Ja“: Ich war in den letzten 10 Jahren vor diesem Zeitpunkt als Deutscher insgesamt mindestens fünf Jahre unbeschränkt steuerpflichtig.			
69	Nein	Ja	in der Zeit vom	bis
Falls „Ja“: Im Zeitraum zwischen Beendigung der unbeschränkten Steuerpflicht bis zur Abgabe der Einkommen- steuererklärung 2016 lag mein Wohnsitz zumindest zeitweise in einem niedrig besteuerten Gebiet i. S. d. § 2 Abs. 2 AStG				
70	Falls Zeile 68 mit „Ja“ beantwortet wurde: a) Mir gehörte am 1.1.2016 eine Beteiligung i. S. d. § 17 EStG an einer inländischen Kapitalgesellschaft / Genossenschaft.		1 = Ja 2 = Nein	
71	b) Ich war am 1.1.2016 an einer ausländischen Personengesellschaft beteiligt, die wesentliche wirtschaftliche Interessen i. S. d. § 2 Abs. 1 Nr. 2 und Abs. 3 AStG hatte.		1 = Ja 2 = Nein	
72	c) Ich war im Kj. 2016 allein oder zusammen mit anderen Personen, die der unbeschränkten oder erweitert beschränkten Steuerpflicht (§§ 2 bis 5 AStG) unterliegen, an einer ausländischen Gesellschaft i. S. d. § 7 AStG beteiligt.		1 = Ja 2 = Nein	
Erläuterungen (insbesondere Name, Sitz, Art der Tätigkeit der Gesellschaft, zuständiges Finanzamt)				
73				
74				
75	Zur Wahrnehmung der steuerlichen Pflichten und Rechte als Bevollmächtigter ist bestellt (§ 80 AO):		Zum Empfang von Schriftstücken als inländischer Empfangsbevollmächtigter ist bestellt (§ 123 AO):	
76	Als inländischer Vermögensverwalter ist tätig (§ 34 AO):		Als Verfügungsberechtigter ist tätig (§ 35 AO):	
77	Name			
78	Vorname			
79	Straße			
80	Hausnummer	Hausnummerzusatz	Adressergänzung	
81	Postfach			
82	Postleitzahl	Wohnort		
Unterschrift				
Die mit der Steuererklärung / dem Antrag angeforderten Daten werden aufgrund der §§ 149, 150 und 181 Abs. 2 der Abgabenordnung, der §§ 25 und 46 des Einkommensteuergesetzes sowie des § 14 Abs. 4 des Fünften Vermögensbildungsgesetzes erhoben.				
83	Ich leiste die Unterschrift		als steuerpflichtige Person.	— nur in den Fällen des § 160 Abs. 3 AO — als Bevollmächtigter.
84	Die Steuererklärung wurde unter Mitwirkung eines Angehörigen der steuerberatenden Berufe i. S. d. §§ 3 und 4 des Steuerberatungsgesetzes erstellt:		1 = Ja	
85	Datum, Unterschrift – Steuererklärungen sind eigenhändig zu unterschreiben.		Bei der Anfertigung dieser Steuererklärung hat mitgewirkt:	

2016EST1C153NET

2016EST1C153NET